До міста, до міста! Поїдемо до міста!

Ще з позавчорашнього чи з учорашнього дня груди сповнені очікуванням чогось незбагненного, очікуванням радості. Поїдемо до міста! Бо, виявляється, є пташиний базар, а на тому базарі продаються пташки. Які ж вони? А найчудніші, що й розказати про них не зумієш. Із усіх країв продаються там пташки. Вони не просто собі співають чи щебечуть, а вміють це робити артистично, майстерно, неперевершено. Й не якісь вони там сіренькі, а такі розцяцьковані, що надивитись не можна. Ото хвіст зелений, а груди вже голубі чи жовті — ну як тут одірвати очі, як не здивуватись!

Тільки дивно, навіщо їх продають? Хто продає, хто купує? Й навіщо купує? От літала собі пташка, а її взяли й зловили, на базар привезли. І як ті продавці знають, скільки за котру пташку просити? Що за цю пташку, скажімо, карбованця, а за цю — вже два чи й три. Хто ціну встановлює на пташок — теж люди, як і на все інше, чи, може, самі пташки?

Гадаєте, легко вночі заснути, коли тільки й думаєш про пташок? І не про якихось там свійських — курей чи качок, не про всіх тих звичних літунів, що нишпорять по селу, а про пташок, яких ніколи й бачити не доводилось, а тільки чув про них. От тільки задрімав, а вони — оті, з базару, незвичайні, ні разу не бачені, розцяцьковані, барвисті — вже налетіли звідусіль, уже на плечі тобі сідають, мерехтять ув очах, а тільки ти спробував їх зловити — наче й не було. Здається, вчепився пальцями у хвіст, проте в долонях нічого нема.

І так усеньку ніч дивовижними пташками налітають сни, зникають, знову з’являються. Ось і ніч одлітає швидким птахом, уже синій ранок усівся на підвіконні сумирним лагідним голубом. Ото всівся спокійненько й чистить пір’ячко, вмивається…

Рідний дядько Василь тільки всміхається на твої запитання.

— Приїдемо — й сам побачиш, — відповідає стримано.

А ти не перестаєш дивуватись. Бо чув про всякі базари, на яких продають усяку всячину, але про такий, де продавали б пташок, чути не випадало.

Він давно вже пообіцяв тобі купити зеленого папугу. А ще які є папуги? Ну, є оранжеві. А ще? Жовті. Геть зовсім жовті? А чому б і ні! А навіщо вони здалися — жовті?

Звичайно, є смішніші запитання, а на них — ще смішніші відповіді.

Дядько Василь усе своє дитинство мріяв про зеленого папугу. Про такого, що насвистує в клітці мелодії хвацьких пісень. Усе своє дитинство мріяв, але так і не мав. Чому не мав? Бо довго служив у Середній Азії в якомусь гарнізоні, забутому серед пісків. Не до зелених папуг…

От і вирішив тобі купити.

— А нащо він мені?

— Ну, — дядьків мрійливий погляд стає далеким і ласкавим. — Ти його навчиш співати.

— А що ж він у мене казатиме?

— Ну, він у тебе казатиме: "Добрий день!"

— А якщо навчити, щоб він мене будив щоранку?

— То й навчиш! А коли не захочеш вставати, то він сміятиметься.

— Хіба папуги сміються?

— А чого ж?..

Ти давно про все це чув, але вкотре перепитуєш. Ти давно вже вирішив, чого навчиш свого зеленого папугу. Нащо тобі здались оті "солдатушки" та різні інші дядькові вимрійки, які для нього так і не збулися. По-перше, свого зеленого папугу ти навчиш казати "добрий день!" Заходить хтось до тебе додому, в хаті нікого нема, а папуга й вітається! Ото гість дивуватиметься. А ще більше він здивується, коли навздогін почує "до побачення!"

Також треба навчити папугу, щоб казав: "Зінько — другорічник!" От заходить Зінько до хати, а папуга йому з клітки:

— Добрий день!

— Здоров-здоров! — недбало відкаже той.

А папуга йому зловтішно:

— Зінько-другорічник!

— Що?! — вилупить очі Зінько.

— Зінько-другорічник!

— А щоб тобі здохла ця пташка! — скаже найкращий твій приятель.

Ні, не вчитимеш ти свого зеленого папугу таких дурниць, бо тоді неодмінно посваришся з Зіньком, а з ким же товаришуватимеш?

А чому й справді не вивчити його співати? Ото ти ще спиш, а вже співає!

А якби його навчити підказувати й брати з собою до школи? От коли ти збився чи забув щось, то він, сидячи в тебе за пазухою, й підказує вчасно, так що ніхто збоку й не почує. Е-е, ні, з підказуванням, либонь, нічого не вийде, а так би хотілось!

Ось і місто. Довгий кам’яний мур, а коло широкої брами людей товчеться! Продають різний крам. Ось глину білу продають, ось лежать купи жовтої. Дядько Василь тут не зупиняється, пробирається далі, за браму. А тут уже інший торг — колгоспи привезли курей, то продають із машин. Штурхотнява, крик, півняче й куряче кудкудакання. Дядько Василь обертається й змовницьки підморгує тобі: мовляв, не переживай, добились на місце, скоро вже матимеш свій гостинець, скоро!..

Веде тебе в якийсь закуток за лотками — скільки тут голубів! А й справді, виявляється, на базарі є ще й пташиний базар, а чому тобі не вірилось? Голубів продають якісь дядьки, ген жінка стоїть із кількома, хлопці. Де ж папуги? Папуг поки що не бачиш, зате в одного і в другого продавців — щиглики.

Дядько ходить, оглядає все; поступово чоло його супиться.

— Ти знаєш, — каже, — папуг ніде не видно. — І запитує в чоловіка, що продає опудала з шуліки: — Сьогодні були папуги чи ні?

— Здається, були, — каже той.

— І що — вже продано?

— Та, мабуть, продано, — каже той.

— От шкода, — скрушно зітхає рідний дядько Василь, і тобі стає гірко.

— А вам що — папугу? — питає чоловік. — То купіть у мене шуліку.

— Нащо нам шуліка? — заперечує дядько. — Нам папугу.

— Та шуліку краще — він не брехатиме.

— Шуліка ж неживий…

— Ото морока! Навіть краще — неживого купити, не доведеться доглядати.

Дядько Василь чухає потилицю, питає в тебе:

— Може, тобі шуліку?

Ти, не відповідаючи, дивишся вбік печальними очима… Дядько затіває з отим чоловіком балачку про папуг. В непоказного продавця є багато чого розповісти.

— Не треба?

Дядько знову печально дивиться на тебе, а ти знов одвертаєшся.

— Не треба, — зітхає рідний дядько Василь.

— Послухайте, що я вам розкажу про цього шуліку! — підморгуючи, збуджено вигукує чоловік.

Е, якби ж він тільки про свого шуліку розказував! А то він знає стільки всякої всячини про пташок, що не переслухаєш. Він, бачте,

всеньке своє життя тільки й морочився з ними. Обличчя в чоловіка жвавішає, молодшає, кращає, сам він уже, либонь, і забув, чого прийшов на базар, теревенить і теревенить, а раптом:

— То, може, купите мого шуліку?

Ледве вириваєтеся од нього. Та й вириватись якось аж незручно: ніби підвели людину в чомусь, ніби образили.

Рідний дядько Василь затіває розмову про папуг із якимось іншим чоловіком — стареньким, біленьким, чистеньким, вусики в нього підстрижені гарно, стримлять щіточкою. Ні, каже цей дідок, папуг він сьогодні на базарі не бачив. Крім того, він, дідок, папуг не любить. І ніколи не любив. І не збирається любити. Отак!

Дядько Василь відступає від нього, як від божевільного. Й ти теж дивишся на дідка вражено. Бо все дужче переймаєшся дядьковим хотінням мати папугу. І чим дужче впевнюєтеся, що ніхто не продає їх, тим гостріше хочеться мати.

— Ох і життя, — бурчить дядько Василь. — Зеленого папугу не можна купити.

Ви ще довго тиняєтеся серед базарувальників — може, хтось принесе? Але ніхто не несе. Голубів повнісінько, навіть дивитись на них не хочеться. Та ще від колгоспних машин долітає куряче кудкудакання. Е-е, нема того, щоб у колгоспі вирощували папуг!

Минає час, базар потроху розходиться. А ви з дядьком Василем усе товчетеся там, хоч пора б і вам у дорогу, бо це ж іще ого скільки їхати додому, та й чи на автобус пощастить сісти.

— Охо-хо-хо, — тільки й чути від дядька Василя.

Хто розпродався, хто так додому подався, — скоро вже ні дідка, ні чоловіка з опудалом шуліки. Лише стоїть під лотком хлопчина твого віку, а в руках тримає клітку з щигликом. Ви з дядьком усе частіше позираєте на того хлопчину та на його щиглика. Якийсь похнюплений хлопчина, якийсь похнюплений у нього щиглик.

— Що, продаєш? — питає дядько.

Хлопчик тільки очима скліпує. Дядько відходить убік — наче аж нудиться, наче аж сумує. Знов наближається.

— То продаєш? — знов до хлопчини.

В того погляд пом’якшав, губи сіпнулися в усмішці.

— Продаю, — обізвався.

Дядько знов убік одійшов, а хлоп’яче лице пригасло…

— Ех, гаразд! — махнув раптом рукою дядько. — Давай хоч щиглика купимо, не дурно ж на базар приходили.

Щиглика то й щиглика, хоча навіщо він тобі. Хіба щиглика не бачив? Ого скільки перебачив за своє життя! Але не відмовлятимешся, коли дядькові так кортить. Ще образиться, а він такий славний дядько, що нащо йому ображатись.

І хлопчина той зрадів. Ще недавно стояв насуплений, з обличчя не сходив похмурий вираз, а це — сяє весь, іскри в очах мерехтять.

— Сам зловив! — хвалиться. — Такий щиглик, такий щиглик! А співає ж як!

— Знаємо, як вони співають, — каже дядько. — Щиглик не папуга.

— Авжеж, не папуга, — згоджується хлопчина, й на якусь мить хмуриться, наче й справді шкода, що нема в нього папуги.

— Гаразд, хай хоч щиглик буде! — каже дядько.

— Еге, хай буде, — згоджується хлопчина. Й знову — радісний такий.

Повертаєтесь на автобусну станцію, а на вулиці всі позирають на вашого щиглика. Хто цікаво, хто осудливо. Ви сідаєте в автобус, а навколо вас — люди, що повертаються з міста по селах. Повертаються з покупками або з порожніми руками. Але ні в кого нема такої покупки, як у вас.

А тому, коли автобус рушив, пасажири затівають розмову про пташок та про тих, хто продає їх.

Ви з дядьком Василем слухаєте, а потім дядько Василь переводить розмову на папуг. Про папуг він знає багато, і всі замовкають, слухають уважно, сміються.

І так тобі в ту хвилю хочеться мати зеленого папугу! Мабуть, так сильно, як твоєму дядькові колись кортіло. Ти знову уявляєш собі, чого б зумів його навчити. Може, піонерської пісні, а може, й іншої якої. А коли про Зінька він у тебе нічого не казатиме, то про когось іншого, а казатиме-таки.

— Вони всякі бувають, — розповідає дядько.

— Чого ж це вони всякі? — дивуються в автобусі. — Хіба не однакі?

— Є зелені, а є й оранжеві. Є чорні, а є білі.

— Ото ще… — зневажливо кривиться якась тітка з великим клумаком.

Зійшовши з автобуса, прошкуєте додому через поле, а потім через ліс. Несете свою клітку навпереміну. В лісі пташки щебечуть, щиглики співають. А ваш у клітці мовчить, хоч би тобі що! Якби ж обізвався, то полегшало б, а так…

— Гм… — каже дядько.

— Гм… — згоджуєшся ти.

Щиглики на гіллі не замовкають, а ваш — як води в писок набрав. Може, він зовсім безголосий? Бо ого скільки є безголосих пташок! Ніякої пісні від них не почуєш.

— А наш мовчить! — каже рідний дядько Василь.

— Бо не на волі.

Дядько Василь уважно поглянув на тебе, а потім ще раз подивився. Наче розмірковував над чимось.

— Звісно, щиглик — це не папуга.

На знак згоди ти опустив голову.

— Та й соромно додому нести його… Це ж не папуга… Давай перевіримо, чи співає.

— Як перевіримо?

— А так! — і дядько рішуче забрав клітку, рішуче розчинив дверцята. Витягнув щиглика, підкинув у повітря — лети! Щиглик спурхнув, зник між листям, і зразу ж звідти долинув його веселий спів. — Ти диви! — радісно здивувався дядько. — Співає та ще й гарно!

Й тобі на душі теж полегшало, й ти теж зненацька зрадів. Бо щиглик не безголосий, співає-таки!

А дядько, наче зазнавши раптового щастя, взявся розказувати, які-то й серед щигликів є мастаки, як вони вміють передражнювати інших пташок, співаючи їхніми голосами. Й чим довше розповідав, тим милішим і дорожчим ставав тобі щиглик, якого ви в лісі випустили на волю!..